

**МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА ОСВІТИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
Л.В. Задорожна-Княгницька
(підпис) (ініціали, прізвище)
«28» серпня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ДПП(в)6 Педагогічна майстерність та творчість

Освітньо-професійна програма _____ **Початкова освіта** _____

спеціальність _____ **013 Початкова освіта** _____

спеціалізація _____ **Англійська / новогрецька мова у початковій школі** _____

факультет _____ **іноземних мов** _____

2020-2021 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Педагогічна майстерність та творчість» для здобувачів вищої освіти за ОС «Бакалавр», спеціальністю 013 Початкова освіта (освітньо-професійна програма «Початкова освіта»). 2020 р. 16 с.

Розробники: **Нетреба М.М.** – к.філол.н., доцент кафедри педагогіки та освіти

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки та освіти

Протокол від «28» серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри

 (Задорожна-Княгницька Л.В.)

«28» серпня 2020 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів: 4	Галузь знань: 01 Освіта	Вибіркова	
Модулів: 2	Спеціальність : 013 Початкова освіта (освітня програма «Початкова освіта»)	Рік підготовки:	
Змістових модулів: 2		4-й	4-й
Індивідуальне навчально-дослідне завдання: медіапрезентації, інтелект-картки, презентація та захист педагогічних ситуацій		Семестр	
Загальна кількість годин – 120		7-й	7-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 2	Освітній ступінь: бакалавр	20 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		20 год.	8 год.
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		68 год.	74 год.
Індивідуальні завдання: год. 2			
Вид контролю: ЗАЛІК			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:
 для денної форми навчання – 40/60%;
 для заочної форми – 20/80%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: є формування здатності і готовності здобувачів вищої освіти професійно розуміти зміст педагогічної майстерності та творчості, її складові елементи; узагальнити педагогічні знання та практичні уміння майбутніх вчителів початкових класів; вдосконалювати професійну компетентність, педагогічні здібності та вміння педагогічної техніки.

Завдання:

- формування у здобувачів вищої освіти потреб професійного педагогічного розвитку;
- знайомство студентів із можливими шляхами вдосконалення умінь, пов'язаних з різними елементами педагогічної техніки
- усвідомлення здобувачами вищої освіти творчого характеру педагогічної праці, психофізіологічних закономірностей педагогічної діяльності, її цілісної структури, мети, специфіки, рівнів професійної майстерності учителя початкових класів, суб'єктних засад педагогічної діяльності, вимог до професійно-значущих якостей педагогічних працівників;
- ознайомлення з новаторським педагогічним досвідом, шляхами створення творчої лабораторії вчителя;
- розвиток культури мислення, мови, мімічної та пантомімічної виразності, педагогічної техніки та ораторського мистецтва, майстерності педагогічного спілкування

Відповідно ОПП педагогічна майстерність та творчість як навчальна дисципліна забезпечує формування та розвиток таких компетентностей:

Компетентності	Шифр компетентностей
Загальні:	
Здатність адаптуватися до змінних умов професійної педагогічної діяльності, прийняття рішень у мінливих умовах педагогічної праці.	КЗ-2
Здатність ефективно використовувати інформаційні та комунікаційні технології в педагогічній діяльності.	КЗ-3
Здатність взаємодіяти з громадськістю, батьками учнів, ЗМІ, виявляючи навичками публічного мовлення, аргументації.	КЗ-5
Здатність до самоаналізу та коригування власної діяльності, саморозвитку.	КЗ-6
Професійні:	
Здатність організувати навчально-виховний процес у початковій школі з урахуванням індивідуальних та особливих потреб молодших школярів, забезпечувати якість початкової освіти.	КП-2
Здатність аналізувати навчально-виховний процес у початковій	КП-3

школі, власну професійну діяльність за різними методиками.	
Здатність діяти у відповідності до вимог професійного обов'язку, демонструвати професійну поведінку, що відповідає принципам та нормам педагогічної деонтології.	КП-4
Здатність забезпечувати ефективне керівництво пізнавальною діяльністю учнів початкової школи, моральним та інтелектуальним розвитком особистості молодшого школяра.	КП-5
Здатність створювати належний психологічний клімат у класі; формувати психологічну готовність учнів виявляти наполегливість в оволодінні програмовим матеріалом.	КП-7
Здатність упроваджувати ефективні педагогічні технології для забезпечення якості освіти відповідно до державних стандартів, задоволення потреб здобувачів освіти, батьків.	КП-8

Відповідно ОПП «Педагогічна майстерність та творчість» як навчальна дисципліна сприяє досягненню таких навчальних результатів:

Результати навчання	Шифр результату навчання
Вміти визначати соціально-психологічні чинники розвитку й формування особистості молодшого школяра.	РН4
Вміти здійснювати етично виправдану професійну поведінку в різних ситуаціях педагогічної діяльності (ситуаціях ризику, конфлікту, морального вибору тощо).	РН6
Вміти аналізувати компоненти педагогічної діяльності на різних її етапах, формувати адекватну траєкторію викладацької діяльності.	РН8
Вміти проводити аналіз власної викладацької діяльності та пізнавальної діяльності учнів, визначати показники якості знань та вмінь, рівня вихованості молодших школярів.	РН 15

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Майстерність вчителя як прояв індивідуального професійного стилю

Тема 1. Сутність педагогічної майстерності та творчості вчителя початкових класів

Сутність поняття «педагогічна майстерність», «педагогічна творчість» та їх значення у професійній діяльності вчителя. Різноманітність визначень педагогічної майстерності та творчості в психолого-педагогічній літературі. Характеристика складових частин педагогічної майстерності та творчості.

Тема 2-3. Культура мовлення вчителя початкових класів

Поняття «культура мови» та «культура мовлення». Характеристики мовлення вчителя початкових класів (правильність, різноманітність, виразність, ясність, точність, нормативність, чистота, стислість, доцільність, логічність, простота, естетичність, актуальність, конкретність, практична спрямованість). Принципи, методи, форми, засоби розвитку та удосконалення культури мовлення вчителя. Система вправ і завдань для розвитку та удосконалення культури мовлення вчителя.

Змістовий модуль 2. Майстерність педагогічної взаємодії

Тема 4-5 Педагогічний такт і тактика вчителя початкових класів

Педагогічний такт як основа комунікативної культури вчителя початкових класів та міра педагогічно доцільного впливу вчителя на учнів молодших класів.

Сутність, функції та компоненти (психологічний, морально-етичний, естетичний, технологічний) педагогічного такту. Умови опанування педагогічним тактом вчителя початкових класів. Функції і принципи педагогічного такту.

Тема 6-7 Педагогічне спілкування та його особливості

Поняття педагогічного спілкування як спеціально організованого процесу комунікативної взаємодії вчителя початкових класів з молодшими школярами. Функції педагогічного спілкування та їх взаємозв'язок: обмін інформацією, співпереживання (на основі емпатії та рефлексії), обмін ролями, пізнання особистості, організація взаємовпливу.

Характеристика типових помилок учителів в організації педагогічного спілкування. Етапи педагогічного спілкування та їх особливості: моделювання майбутнього спілкування, комунікативна атака, управління спілкуванням, аналіз спілкування. Стили спілкування вчителя. Класифікація стилів спілкування. Стили керівництва

Тема 8-9. Майстерність вчителя початкових класів у розв'язанні педагогічних конфліктів

Педагогічний конфлікт, його види. Причини (внутрішньо-особистісний, міжособистісний та міжгруповий). Виникнення конфліктних ситуацій. Типи

типових конфліктних ситуацій. Негативні та позитивні функції конфліктів. Стратегії педагогічної взаємодії у конфліктах та конфліктних ситуаціях (уникнення конфлікту, конфронтація (суперництво) у конфлікті, стратегія пристосування, компроміс, співробітництво). Попередження конфлікту. Спеціально створений конфлікт. Шляхи розв'язання конфліктних ситуацій

Тема 10. Майстерність вчителя початкових класів у проведенні індивідуальної бесіди

Роль індивідуальної педагогічної взаємодії у вирішенні педагогічних завдань. Структура індивідуальної бесіди (моделювання, початок, головна частина, завершення). Особливості поведінки вчителя початкових класів як комунікатора в акті індивідуальної взаємодії. Роль невербальних засобів у спілкуванні. Техніка взаємодії у процесі аналізу проблеми та пошуку її вирішення. Особливості процесу слухання. Пасивне та активне слухання. Основні прийоми педагогічного впливу (спонукання, етичний захист, гальмування)

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Модуль 1													
Змістовий модуль 1. Майстерність вчителя як прояв індивідуального професійного стилю													
Тема 1. Сутність педагогічної майстерності вчителя початкових класів		2	2		2		12	2					10
Тема 2-3. Культура мовлення вчителя початкових класів		4	2		2	15	6	2	2		2		
Разом за змістовим модулем 1		6	4		4	15	28	4	2		2		20
Змістовий модуль 2. Майстерність педагогічної взаємодії													
Тема 4-5. Педагогічний такт і тактика вчителя початкових класів	7	4	4		2	15							
Тема 6-7. Педагогічне спілкування та його особливості	7	4	4		2	12	4						4
Тема 8-9. Майстерність вчителя початкових класів у розв'язанні педагогічних конфліктів	7	4	4		2	15							

Тема	107	2	2		2	11						
Майстерність вчителя початкових класів у проведенні індивідуальної бесіди												
Разом за змістовим модулем 2	26	14	14		8	53	22	4	2		2	14
Усього годин	50	20	14			20	50	8	4		4	34
Модуль 2												
ІНДЗ	10					10	10					10
Усього годин	120	20	20		12	68	90	8	4		4	44

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Зміст педагогічної майстерності	2
2	Педагогічне спілкування і його функції. Стили спілкування вчителів	2
3.	Педагогічна майстерність і авторитет учителя початкових класів	2
4.	Педагогічна творчість учителя початкових класів	2
5.	Увага й спостережливість вчителя	2
6.	Вербальна комунікація вчителя початкових класів	2
7.	Основи мімічної і пантомімічної виразності	2
8.	Захист ІНДЗ	4
	Разом	20

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Не передбачено планом	

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Підготуватись до виступу на тему «Зовнішність вчителя та його імідж». Підготувати ілюстративний матеріал до цієї теми	12
2	Прочитати уривок з книги Бабич Н.Д. Основи культури мовлення // Педагогічна майстерність: Хрестоматія: Навч. посіб./ Упоряд.: І.А. Зязюн, Н.Г. Базілевич, Т.П. Дмитренко та ін.; За ред. І.А. Зязюна. К.: Вища школа, 2006. С. 116-123. Знайти відповідь на питання: - Які ознаки характеризують мовний стиль учителя? - Які комунікативні характеристики культури мовлення?	15
3	Прочитати уривки з книги Кан-Калик В.А. Учителю о педагогическом общении: Кн. Для учителя // Педагогічна майстерність: Хрестоматія: Навч. посіб./ Упоряд.: І.А. Зязюн, Н.Г. Базілевич, Т.П. Дмитренко та ін.; За ред. І.А. Зязюна. К.: Вища школа, 2006. – С.175-181. Дати відповідь на питання: - Що є сутністю і змістом педагогічного спілкування в процесі навчання? - Яку роль відіграє вміння педагога формулювати комунікативні задачі? Яким чином вони співвідносяться із загально педагогічними завданнями? - Проаналізувати стилі педагогічного спілкування	15

	з погляду особливостей взаємодії учителя й учнів та бажаних і небажаних результатів.	
4	Підготуватись до моделювання педагогічної ситуації: продемонструвати фрагмент індивідуальної бесіди з учнем, колегою, батьками у двох можливих варіантах: а) нетактовний варіант вирішення конфлікту; б) варіант вирішення конфлікту на принципах тактовної поведінки вчителя	15
5	Реферувати психолого-педагогічну літературу з проблеми «Майстерність забезпечення зворотного зв'язку у спілкуванні»	11
6	Разом	68

8. Індивідуальні завдання

1. Знайти по 3 педагогічній ситуації до кожної види (з їх рішенням):

- Підберіть педагогічні ситуації, де зображені вчителі різного рівня педагогічної майстерності.
- Підберіть педагогічну ситуацію з вчителем авторитарного стилю спілкування.
- Підберіть педагогічну ситуацію з вчителем ліберального стилю спілкування.
- Підберіть педагогічну ситуацію з вчителем демократичного стилю спілкування.
- Підберіть педагогічні ситуації, де було показано тактовність чи нетактовність учителя
- Змодельуйте педагогічні ситуації, які показали би різні види і градації педагогічної тактики.
- Підберіть педагогічні ситуації в якій охарактеризовані особливості авторитетного учителя.

2. Розробка медіалекції за темами (з прикладами та вправами) враховуючи всі необхідні компоненти (назва, план, література, кількість слайдів – не менш 25):

1. Специфіка педагогічної діяльності
2. Педагогічна майстерність як система
3. Вивчення професійних якостей особистості педагога
4. Педагогічне спілкування
5. Професійна увага і спостережливність учителя
6. Розвиток професійної уваги педагога
7. Педагогічний такт
8. Розвиток уяви і фантазії вчителя
9. Самовдосконалення професійно важливих властивостей уяви вчителя
10. Формування індивідуального стилю педагогічної діяльності
11. Стиль педагогічного спілкування
12. Педагогічні ситуації і завдання

13. Метод переконування у педагогічному процесі
14. Навіювання у педагогічному процесі
15. Вдосконалення мовлення педагога
16. Зовнішній вигляд педагога. Міміка і пантоміміка
17. Зовнішня техніка професійної діяльності вчителя
18. Майстерність педагога в управлінні собою. Основи техніки саморегуляції
19. Гра у педагогічному процесі

ІНДЗ має своєю метою самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань і розвиток навичок самостійної роботи, критичного мислення, формування творчого підходу до вирішення дослідницьких проблем. Тема ІНДЗ обирається здобувачами вищої освіти за погодженням з викладачем на початку семестру. Звіт про виконання ІНДЗ подається викладачеві.

Термін подання звіту – не пізніше ніж за 2 тижні до складання заліку. Оцінка за ІНДЗ виставляється на останньому занятті з керівництва індивідуальною та самостійною роботою на основі попереднього ознайомлення викладача зі змістом ІНДЗ.

У випадку необхідності уточнення певних результатів роботи або більш об'єктивної оцінки виконаного завдання викладач може провести співбесіду за змістом ІНДЗ.

10. Методи навчання

Лекція, бесіда, мозкова атака, реферування та конспектування методичної та педагогічної літератури.

11. Критерії оцінювання

Робота на семінарському занятті (за змістові модулі)	
0 балів	- відсутність на занятті з поважної чи неповажної причини; - відмова від відповіді на запитання за змістом теми; - не надання готового виробу чи об'єкту праці.
1-4 балів	- фрагментарне відтворення незначної частини навчального матеріалу; - відтворення менше половини навчального матеріалу; - відсутність правильної відповіді на додаткові запитання або відмова від відповіді на них.
5-9 балів	- демонстрація знань і розуміння основних положень навчального матеріалу з теми, правильна, але недостатньо обґрунтована відповідь; - відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак містить неточності.
10-15	- демонстрація глибоких, міцних знань та технологічних вмій;

балів	- аргументоване використання набутих знань у нестандартних ситуаціях; - самостійний аналіз, оцінка, узагальнення навчального матеріалу; - повна та логічна відповідь на додаткові запитання за змістом теми; творчий підхід до виконання завдань.
Індивідуальне навчально-дослідне завдання	
0-3 бали	Змістовність, глибина висвітлення досліджуваної проблеми
0-3 бали	Логіка та глибина висвітлення досліджуваної проблеми у сучасній психолого-педагогічній літературі.
0-5 бали	Правильність постановки мети та завдань індивідуального навчально-дослідного завдання, методів, використаних в ході дослідження.
0-3 бали	Об'єктивність, коректність, переконливість висновків дослідження.
0-3 бали	Відповідність технічного та літературного оформлення роботи вимогам. Відсутність мовних помилок.
0-5 бали	Творчий підхід до висвітлення досліджуваної проблеми, використання додаткових інформаційних ресурсів.
0-3 бали	Відсутність мовних помилок, науковий стиль викладення.
25	Максимальна кількість балів
Самостійна робота студента	
0 балів	- відмова від відповіді на запитання за змістом теми; - фрагментарне відтворення незначної частини навчального матеріалу; - відтворення менше половини навчального матеріалу; - відсутність правильної відповіді на додаткові запитання або відмова від відповіді на них.
1 бал	- демонстрація знань і розуміння основних положень навчального матеріалу з теми, правильна, але недостатньо обґрунтована відповідь; - відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак містить неточності
2 бали	- демонстрація глибоких, міцних знань; - аргументоване використання набутих знань у нестандартних ситуаціях; - самостійний аналіз, оцінка, узагальнення навчального матеріалу повна та логічна відповідь на додаткові запитання за змістом теми

12. Засоби оцінювання

Фронтальне опитування, тестові завдання, презентація виконаних ІНДЗ, залік.

При поточному контролі оцінці підлягають:

- рівень знань, продемонстрований студентами у відповідях;
- результати виконання і захисту форм самостійної роботи.

13. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота							Сума
Змістовий модуль №1			Змістовий модуль № 2				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	100
20	10	10	10	20	20	10	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

14. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення

Виконання завдань на семінарських заняттях передбачено в аудиторії, яка обладнана технікою, в якій є доступ до мережі Інтернет, проектор мультимедійний, екран, дошка настінна маркерна, що дозволяє оволодівати вміннями створення інформаційного продукту, використовувати мультимедійні презентації, наочний матеріал тощо.

15. Методичне забезпечення

1. Робоча програма навчальної дисципліни.
2. Методичні рекомендації щодо підготовки до семінарських занять
3. Тестові завдання до курсу.

16. Рекомендована література

1. Зайченко І. В., Теслюк В. М., Каленський А. А. Основи педагогічної майстерності та етика викладача вищої школи: підручник Київ: Ліра-К, 2018. 444 с.

2. Педагогічна майстерність: підручник/ ред. І. А. Зязюн. - 2-е вид., перероб. і доп. К.: Вища школа, 2004. 119 с.
3. Теслюк В.М. Основи педагогічної майстерності викладача вищої школи: підручник/ Київ: Ліра-К, 2016. 136 с.
4. Теслюк, В.С. Основи педагогічної майстерності викладача вищої школи: підручник. Київ: Ліра-К, 2018. 155 с.
4. Теслюк, В.М. Формування педагогічної майстерності майбутнього викладача: теоретико-методичний аспект: монографія. Київ: Ліра-К, 2018. 176 с.

Допоміжна

1. Барабаш Ю. Г., Позінкевич Р. О. Педагогічна майстерність: теоретичні й навчально-методичні основи : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Луцьк: РВВ «Вежа» Волинського держ. ун-ту ім. Л.Українки, 2006. 472с.
2. Васянович Г. П. Педагогічна етика: навч.-метод. посібник для викладачів і студ. вищих навч. закл. Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України ; Львівський науково-практичний центр; Львівська держ. фінансова академія. Л.: Норма, 2005. 343с.
- 3.Зубенко Л. Г. Ораторське мистецтво: практ. посібник. К.: Парламентське видавництво, 2002. 115с.
- 4.Зязюн І. А. Педагогічна майстерність: підручник. Академія педагогічної майстерності. 3-тє вид., допов. і переробл. К.: СПД Богданова А. М., 2008. 376 с.
- 5.Нечепоренко Л. С. Педагогічна майстерність : монографія. Харківський національний ун-т ім. В.Н.Каразіна. Кафедра педагогіки. Х.: ХНУ, 2009. 276 с.
- 6.Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості: підручник. К., 2006. 151 с.
- 7.Лозова В. І. Теоретичні основи виховання і навчання: навч. посіб. Харк. держ . пед. ун-т. ім. Г.С.Сковороди. 2-е вид., випр. і доп. Харків: «ОВС», 2002. 400 с.
- 8.Ничкало Н. Педагогічна майстерність: проблеми, пошуки, перспективи . АПН України; Інститут педагогіки і психології професійної освіти; Глухівський держ. педагогічний ун-т. К.; Глухів: РВВ ГДПУ, 2005. 234 с.
- 12.Педагогічна творчість і майстерність: хрестоматія / Інститут змісту і методів навчання. Н. В. Гузій (укл.). К., 2000. 167 с.
13. Радиш Я. Ф. Мистецтво результативного управління: Проблемні лекції. К., 2000. 132 с.

17. Інформаційні ресурси

1. Библиотека Гумер – електронна бібліотека для студентів і викладачів гуманітарного профілю. URL: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Pedagog/index.php
2. Бібліотека ім. О.Сухомлинського. URL: <http://www.dnpb.gov.ua/>
3. Національна бібліотека імені В.І.Вернадського. URL: <http://nbuv.gov.ua/>
4. Науково-педагогічна бібліотека м. Микалаєва: URL :<http://www.library.mk.ua/>
5. Перша українська Електронна бібліотека підручників «Pidruchniki.com.ua». URL:

<http://pidruchniki.ws/>

6. Федорчук В.В. Основи педагогічної майстерності : навчально- методичний посібник [Електронний ресурс]. URL: <http://pedagogika.ucoz.ua/knygy/METODYCHKA-OPM.pdf>.

